

Peterburi ajalehes Pealinna Teataja 1916 ilmunud ettepanek Krimmi ja Kaukaasia eestlaste seltsi- ja kultuurielu tugevdamiseks: asutatagu rahvamajasid, asutatagu rahaasutusi, asutatagu iseseisvad eesti kogudused. Ettepanek asutada Krimmis Tauria Eesti Pauluse kogudus. Ettepanek luua Taga-Kaukaasia eestlaste kogudus Suhhumisse; Põhja-Kaukaasia eesti kogudus Allmäele (või jääda Stavropoli või Vladikavkazi või Suhhumi alla). Digiteeris A. Aule, kirjaviis muutmata.

Pealinna Teataja (nr. 41), 19. veebruar 1916, lk. 2

Postimees (nr. 44), 23. veebruar 1916, lk. 4 (pisut muudetud tekstiga)

Mis tuleks Krimmi ja Kaukasias Eesti asunikudel oma tulewiku kindlustamiseks ette võtta?

Kõigist Eesti asundustest tuleb Krimmi ja Kaukasias asundusi kahtlemata paremate hulka arwata, kus eestlane oma algupäralsuse on iluste alal hoidnud, ilusa Eesti kodu loonud ja haljale oksale jõudnud. Kuid tööd ja tegemist on weel palju, kui oma tulewikku kindlustada ja edeneda tahetakse. Weel puudub palju, mis korraliku elu jaoks tarwis läheb. Oma raha-asutusi on ainult paar ja rahwamajasid, kus wõimalik on kokku tulla, pidu wõi koosolekuid pidada, ainult wiiel asundusel 17 peale. Kõige suuremaks takistuseks ühistele ettepanekutele on see lugu et asundused liig kaugel üksteisest on ja seni õieti midagi ei ole loodud, mis neid kuidagi ühendaks. Ühenduses seisab aga jõud, seda näitawad 1914 aastal Krimmis ja Kaukasias ühisel jõul ära peetud laulupidud. Õige on, et minewikus, Kaukasiasse ja Krimmi asumise ajal, on wigu tehtud, mida iialgi enam parandada ja heaks teha ei saa, aga asunikkude tulewik ja hea käekäik nõuab, et midagi tuleb ette võtta, mis asunikka üksteisele lähendaks ja neid ühisele tööle paneks. Kolm asja oleks, kõige pealt mis igatahes tuleks lähemas tulewikus katsuda läbi wiia ja need oleksiwad:

- 1) Asutatagu igasse asundusse oma rahwamaja, kus pidusid ja koosolekuid wõib pidada ja rahwas wabal ajal wõiks kokku tulla. Rahwamaja ei pruugi kes teab kui tore olla, aga puududa ei tohiks kusagil asunduses enam. Kes juhatust tahab saada, kuidas odawat ja siiski otstarbekohast rahwamaja saada, pöördugu Eesti Haginski wallawanema hr. Melikowi (чр. Ново Егорликъ Ставр. губ. Эсто-Хагинскому Вол. старшинъ г. Меликову.) ja Linda ehk Estonia külade poole. Сухумъ Домовладѣльцу г-ну Михельсону).

- 2) Asutagu iga Eesti asundus ehk 2—3 kokku, kui need üksteise ligidal on, oma iseseisaw rahassutus, olgu Kredit- ehk wähemat Laenu ja Hoiuühisus. Praegu puudub see weel enamasti igal pool.

- 3) Asutagu Eesti asundused omad eesseiswad kogudused. Praegu on Krimmi Eesti asunikud kahe Saksa ja Kaukasias asunikud 6 Saksa koguduse õpetaja all. See ei ole loomulik ja õige, ja nii ei tohiks asi enam tulewikus jääda. Kõik Krimmi Eesti asundused asutagu kokku üks Eesti kogudus, Tauria Eesti Pauluse kogudus — ehk muu nimega. Selle alla käiksiwad kõik 5 Eesti asundust: Sört Karaktshora, Kontsch-Schawwa, Tschurtshi, Samruki ja Tarhan,

ja eestlased, kes Simferopolis, paaris Tatar külas ja mujal elawad. Kõik kokku waliksid kirikunõukogu, igaühe 50 asuja peale ehk ühe saadiku, ja see ajaks neid asju, mis kõikide asunduste usuelusse puutub, nagu õpetaja walimist jne. Kui ka see Eesti kogudus ei jõuaks ise oma õpetajat ülewal pidada ja Saksa koguduse õpetajat peaks kutsuma, siis on tema mõju ja tähtsus ikkagi suurem kui seni, kuis ühelgi asundusel teisega midagi ühist ei ole.

Et Batumis luteriusuliste arw koguni wäike on, siis peaks õpetaja asupaik edaspidi Suhumi jääma. Siia peaks tingimata oma iseseisew Eesti kogudus saama ja tema alla käiksid kõik Eesti asundused Lõuna-Kaukasias, nagu Estonia, Ülem ja alem Linda külad Suhumi juures, Uue Estonia küla Karssi ligidal; siis eestlased Tiflisis, Bakus ja wiimaks Sulewi ja Punaselageda asundused. Wiimased on Suhumi lähedal ja Suhumiga läbikäimine on palju hõlpsam ja elavam kui Noworossiskiga, kuhu õpetaja alla nad seni käisid. Saksa asunduste otsustada jäägu, kas nad tahawad Suhumi õpetaja alla edasi jääda, wõi katsuwad omale mujalt õpetaja. Ajutiselt ja tarwilisel korral wõib Suhumi Eesti õpetaja (koguduse suurus oleks umbes 3000 hinge, sakslastega ehk ligi 3500 ehk rohkem) ka Krimmi Eesti asunikka teenida, kui wiimastel sündsast õpetajat ei oleks.

Mis Põhja Kaukasias 5 Eesti asundusesse puutub, siis wõiksid ka need omale kas iseseiswa koguduse asutada ja õpetaja asupaik oleks Allmäe külas (kokku oleks ligi 3000 eestlast) ehk ühe, olgu Stawropoli ehk Wladikawkasi õpetaja alla käia ehk ka Suhumi õpetaja alla. Eestlaste jõukus lubab 2 iseseiswat Eesti kogudust küll ülewal pidada, sakslased saaksid sellega ilma jututa walmis. Olgu waated kiriku peale, asunikkudel missugused tahes, aga kahtlemata peaks kõiki see teadmine ühendama, et oma ühe ehk koguni kahe iseseiswa koguduse asutamine täiesti tarwilik on ja ainult soowida jääb, et see wõimalikult rutem läbi wiiaks.

Asunik.